

Predplata za Šibenik
1 Austro-Ugarsku godišnje K. 14.-,
polugodišnje i tromjesečno suraz-
mjerno, mjesečno K. 1.20
Pojedini broj 10 para
Oglasi po cjeniku
Platite i utužite u Šibeniku.

HRVATSKA MISAO

Izlazni srijedom i subotom

Uredništvo i uprava nalaze se na trgu
sv. Frane iza obč. perivoja
Vlasnik, izdavaatelj i odgovorni ure-
dnik JOSIP DREZGAR
Tiska: Hrvatska Zadruga Tiskara u
Šibeniku, u. z. s. o. j.

Izborna reforma za sabor.

Prama preinakama, koje je učinio saborski odbor za izbornu reformu, predložiti slijedeći nacrt, sastavljen od dra. Smodlake, a sadrži tri izborne kurije i to:

I. Pučko izborništvo.

II. Izborništvo srednjih poreznika.

III. Izborništvo velikih poreznika i trgovačkih komora.

Pučko izborništvo bira 19 poslanika, srednji poreznici 21, veliki poreznici 14, trgovačke komore 3. Uz 2 virilista (dosadašnji) sabor bi imao ukupno 59 zastupnika, od kojih bi 1/3 bila izabrana od pučke kurije.

U svim kurijama izbori su izravni (direktni) i tajni. Svaki birač ima samo jedan glas, t. j. svaki vrši pravo glasa samo u svojoj kuriji. Jedini su izuzetak tome vijećnici trgovačkih komora.

Izborne punomoći se ukidaju, te i žene vrše lično izborništvo pravo.

Žene bi kao poreznice imale pravo glasa samo u kuriji veleposjednika ali bi morale glasovati lično.

Izbornu pravu bilo bi lično. Samo u veleposredničkoj kuriji imale bi pravo glasa zajednice i moralna bića. U drugim kurijama pravo svek imovne zajednice ima se razdijeliti među članove u razmjeru njihova dijela te prema tome svaki zadržag vrši pravo u kuriji kojoj pripada po svome dijelu porea.

I. Pučko izborništvo.

Pučkoj kuriji pripadali bi svi birači koji godišnje plaćaju manje od 8 kruna izravnog porea, te svi neporeznici.

Pučko izborništvo razdijeljeno je u 19 srezova te bi jedan zastupnik došao na svakih 6600 izbornika. Svaki srez bira jednoga poslanika.

Srezovi su slijedeći:

1. Zadar (grad Zadar s Arbanasima)	16,000
2. Pag (obč. Pag, Rab, Silba, Nin, Novigrad, Sali)	30,000
3. Benkovac (obč. Benkovac, Bio-grad, i sela obč. zadarske)	46,000
4. Obrovac (obč. Obrovac, Kistanje)	26,800
5. Šibenik (obč. Šibenik)	29,000
6. Skradin (ostale občine polit. kot. Šibenik)	29,000
7. Drniš (obč. Drniš i Promina)	30,000
8. Knin (obč. Knin i Vrlika)	39,000
9. Split (grad Split)	21,000
10. Trogir (obč. Trogir, Lećevica i 3 kaštelanske)	33,000
11. Omiš (obč. Omiš, Poljica, Krajina, Muč, Klis i sela obč. splitske)	44,000
12. Sinj (obč. Sinj)	40,000
13. Imotski (obč. Imotski)	42,000
14. Metković (polit. kotari Makarske i Metkovića)	43,000
15. Supetar (otoci Brač i Šolta)	27,000
16. Starigrad (otoci Hvar i Vis)	27,000
17. Korčula (polit. kotar Korčula)	28,000
18. Dubrovnik (pol. kotar Dubrovnik)	40,000
19. Kotor (pol. kotar Kotor)	36,000

II. Srednje izborništvo.

Izbornici su svi punoljetni birači koji plaćaju više od 8, a manje od 100 kruna izravnog porea na godinu.

Izborništvo je razdijeljeno u 21 srez. Svaki srez bira jednoga poslanika.

Prvih 17 srezova odgovara tačno u opsegu istoimenim srezovima pučke kurije od br. 1. do br. 17.

- Zatim slijede:
18. Dubrovnik (obč. Dubrovnik)	sa 13,000 duša.
19. Cavtat (sve ostale obč. polit. kot. dubrovačkog)	sa 28,000 duša.
20. Kotor (obč. Kotor, Dobrota, Muo, Prčanj, Stolj, Perast, Lastva i Tivat)	sa 10,800 duša.
21. Herceg-Novi (ostale bokeljske obč.)	sa 24,700 duša.

Ukupni broj birača u ovoj kuriji iznosi od prilike 15.000, koji ukupno plaćaju oko 800.000 kruna izravnog porea na godinu. Na 1 zastupnika došlo bi prema tome oko 700 birača i do 40.000 kruna porea.

III. Veleposredničko izborništvo.

Imaju pravo glasa svi poreznici (fakodjer žene i moralna bića) koji godišnje plaćaju više od 100 kruna izravnog porea, a od toga najmanje 50 kruna za zemljarinu, kučarinu, obrtarinu ili prihodarinu.

Broj srezova i mandata pokazuje ova tablica:

1. Zadar (pol. kotar Zadar)	3 mandata
2. Knin (pol. kotar Benkovac, obč. Knin i Vrlika)	1 mandat
3. Šibenik (pol. kotar Šibenik i obč. Drniš i Promina)	1 mandat
4. Split (pol. kotar Split)	3 mandata
5. Makarska (pol. kot. Makarska, Metkovići, Imotski i obč. Sinj)	1 mandat
6. Hvar (otoci Brač, Hvar i Vis)	1 mandat
7. Dubrovnik (pol. kot. Dubrovnik i Korčula)	3 mandata
8. Kotor (pol. kot. Kotor)	1 mandat

Ukupno bi bilo oko 2000 veleposredničkih glasova sa obilim 1 milionom kruna godišnjeg izravnog porea. Na 1 zastupnika palo bi tome oko 140 birača i 70.000 kruna porea.

Nadalje bi birale trgovačke komore 3 zastupnika i to:

1. Zadar	1 mandat
2. Split	1 mandat
3. Dubrovnik	1 mandat

Srbi i Talijani.

„Sloboda“, priobčujući ovu osnovu, nadodaje, da bi Srbima bilo osigurano 8 mandata (br. 4, 8 i 19 pučke kurije, br. 4, 8 i 21 srednje i — uslijed smjerna porea u veleposredničkoj kuriji — br. 2 i 8 u veleposredništvu i po svoj prilici još jedan mandat u dubrovačkom velikom porea. K tome virilni glas zadarskog pravoslavnog vladike.

Talijanska stranka sačuvala bi svojih 6 mandata (srez I. u I., srez I. u II., 3 mandata I. sreza u III. izborništvu i mandat zadarske trgovačke komore).

Gore izloženi nacrt, kako veli sastavljač njegov dr. Smodlaka, sastavljen je na temelju zahtjeva vlade, da se naime imaju sačuvati izborne kurije u saboru (zastupstvo interesa) i da zastupnici, izabrani na temelju obćeg prava glasa, ne smiju nadmašiti brojem jednu trećinu svih članova sabora. Suviše saborski odbor, uzimljuć ovaj nacrt za podlogu debate, stavio se na stanovište: 1) da se ima pridržati zastupstvo trgovačkih komora; 2) da se Srbima ima osigurati broj mandata koji odgovara postotnom razmjeru njihova pučanstva; 3) da se nema investiti razmjerno (proporcionalno) zastupstvo; 4) da se talijanskoj stranci ima sačuvati današnji broj mandata.

Pozabavit ćemo se dakle s tom osnovom kao novinari, prepustajući upravi stranke da odredi svoje načelno stanovište.

Svaka nova promjena u izbornom redu mora da bude odraz savremenosti i prilika u narodu. Dolazi ovdje i treći faktor, vlada, pa se i ovaj ima uzeti u obzir. Doći ćemo tako do jedne kompromisne osnove, kakovu nam je htio pružiti dr. Smodlaka.

Kompromisna osnova dra. Smodlake, korigirana od saborskog odbora, u prvom redu nije demokratska, pučka. Prama stanovištu, koje u pitanju izbornu reformu zauzimala vlada, dalo se je izkristiti osnovu kudikamo demokratskiju.

Predstavivši da zadržimo podjelu u tri izborne kurije (pučko izborništvo, izborništvo srednjih poreznika, i izborništvo ve-

likih poreznika i trgovačkih komora), ne može se nikako dozvoliti da se udari onako visoka porezna granica pučkog izborništva.

Saborski odbor udario je tu granicu na 8 K, te bi prema tome pučkoj kuriji pripadali svi poreznici koji plaćaju manje od 8 kruna izravnog porea te svi neporeznici koji su navršili 24 god. života. Kuriji srednjih poreznika pripali bi svi oni koji plaćaju više od 8 a manje od 100 K izravnih porea na godinu, dočim oni koji plaćaju više od 100 K pripali bi kuriji veleposreda. Kada se uvaži, da je u Dalmaciji mala visina porea, a od toga najmanje 50 kruna za zemljarinu, to bi imali vrlo ograničen broj srednjih poreznika, osobito u seoskim obćinama. Prema tome srednje izborništvo imalo bi vrlo malo izbornika, a oni koji bi došli u to izborništvo, bili bi većinom oni koji plaćaju perez kučarine, lične dohodarine i obrtarine. Ovakav izborni cenzus pogodovao bi svaki stališ samo ne poljudjelski, koji bi po tom bio majoriziran.

A da bi u Dalmaciji bilo vrlo malo izbornika srednjeg izborništva, t. j. onih koji bi plaćali više od 8 K izravnog porea, dokaz je i prijašnji izborni red za carevinsko vijeće, prema kojemu je sastavljen postojeći izborni red za sabor, koji je ustanovljiva izborni cenzus od 8 K, ali za siromašnije zemlje, kao što su Dalmacija i Tirol, učinjena je iznimka te su izbornu pravu dobili svi oni koji bi, razporedani prema visini porea, ušli u prve dvije trećine poreznika, tako da je taj izborni cenzus negdje bio od same 2 K a možda i manje. Ako je stari izborni red za parlament bio takav, ako je takav i sadašnji red za sabor, zašto da novi izborni red ne bude bar onoliko demokratskiji? Vlada u tome poteškoća neće praviti, jer gdje god je izborna reforma za sabor uvedena, udarena je visina porea od 5 kruna za mjesta preko 10.000 duša, a za sva ostala mjesta same 2 kruna. Tako je u Tirolu, tako je i drugdje.

Izborni postupak, kako je predviđen u nacrtu, bio bi silno zamršen. Nesavladljivog posla i zapreka imalo bi se u razdijeljivanju porea svake imovne zajednice među članove u razmjeru njihova dijela, da tako svaki član zajednice bude uvršten među izbornike odnosne kurije. Odatle bi nastale silne tužbe, utoci, što bi davalo priliku i zlopobabama.

Izborni postupak mora da bude jednostavan. Zato bi najuputnije bilo da pravo izbora u pučkoj kuriji ima svaki državljani koji navršio 24. godinu života, uz uvjete kao u izbornom redu za parlament.

Temeljem sastavu listina za pučku kuriju služile bi listine za izbor zastupnika za parlament. Glasovanje u ovoj kao i u kuriji srednjih poreznika imalo bi biti po obćinama.

U kuriji srednjih poreznika imao bi pravo glasa svaki državljani koji plaća u gradovima od 5 do 100, u selima od 2 do 100 kruna izravnog porea na godinu. Ako bi se imovnim zajednicama dalo pravo glasa, to bi one kao takove vršile to pravo putem punomoći. Ono razdijeljivanje porea imovne zajednice među članove u razmjeru njihova dijela komplicirano je te se ima napustiti, jer stvar je privatnika da sami redovitim putem kod Poreznog Ureda izhode promjenu poreznih tvrdki da izmognu svi članovi tvrde posebiće doći u izborne listine.

U veleposredu, da se sačuva karakter ove kurije kao veleposjedja, imalo bi se dati pravo glasa svim poreznicima (također ženama i noračim bićima) koji godišnje plaćaju više od 100 kruna izravnog porea, a od toga najmanje 50 kruna za zemljarinu i kučarinu.

Izbor u trgovačkim komorama, kakav je sada, upravo je bezmisao. Ako se ne može provesti, da zastupnike trgovačkih komora biraju izravno trgovci i obrtnici, onda zastupstvo trgovačkih komora najuputnije bi bilo ukinuti.

Nacrt saborskog odbora htio bi sabor od 59 zastupnika i to: 19 od pučke kurije, 21 od kurije srednjih poreznika, 14 od kurije veleposreda, 3 od trgovačkih komora i 2 virilista, — to jest 16 zastupnika više nego je sada. Ovo bi za naše prilike bio luksus, a kvantitet zastupnika ne bi sigurno ništa doprinio uspjehu naših stranačkih prilika. Trebalo bi zato broj članova sabora svesti na najpotrebitije.

Kuriju gradova nacrt saborskog odbora ukida, ali za to povisuje broj mandata u kuriji veleposreda od 10 na 14. Ovim se hoće jednostavno spriječiti demokratiziranje sabora. I razdioba mandata u veleposredu je bezrazložna. Zašto da srezovi Zadra, Splita i Dubrovnika biraju po 3 zastupnika, a ostali pet srezova po jednoga? U prvi mah izgleda da se hoće nekima pogodovati, kojemu prigovoru trebalo bi svakako predustriti.

Nacrt saborskog odbora ima pred očima, da se Srbima osigura broj mandata koji odgovara postotnom razmjeru njihova pučanstva. U tome bit će samo vi složni, ali nacrt u ovom nije zadovoljivo. Srbi imali bi dobiti po prilici jednu šestinu od ukupnog broja mandata, i za kako se odbiju mandati talijana koji uživaju osobite prednosti koje moraju biti jednako na teret Srbima kao i Hrvatima.

Zaključenje kotara je nejednako i umjetno. Zašto da svi izborni kotari ne budu brojem pučanstva po prilici jednaki, a ne da srez Kotorški u kuriji srednjih poreznika broj 10.800 duša; srez Splita 21.000, Obrovca 26.800, Hercegovnoga 24.700, dočim srez Omiša 44.000, Metkovića 43.000, Imotskog 42.000, Benkovca čak 46.000?

Pitanje Talijana također nije ovim nacrtom pravredno i spretno riješeno. Mnogi bi se još mogli sprijeteljiti da se srez Zadra zakruži prama nacrtu i tako osigura Talijanima dva mandata, ali neznamo na kojem načelu daje im se 3 mandata u veleposjedju, a jedan u trgovačkoj komori Zadra. Treba naći način, kako bi i Talijani bili zadovoljni a postupak ne bi izgledao izbitren.

Mi ćemo nimen pokušati konkretizirati naše gledište te predložiti, kako bi se osnova odbora imala promijeniti da ima demokratskiju, savremeniju i pravredniju temelji. Time mi nećemo još kazati naše načelno stanovište, koje je vrlo daleko od stanovišta saborskog odbora.

Sabor imao bi se sastojati od 48 članova, od kojih 2 virilista i 46 biranih iz tri izborne kurije, koje bi birale:

I. Pučka kurija	18 zastupnika
II. Srednji poreznici	18 „
III. Veleposrez	10 „

Zastupstvo trgovačkih komora u dosadanem obliku je bezmisleno, a nije niti potrebno jer trgovački i obrtnički stališ moći će da u kuriji srednjih poreznika vrši veliki utjecaj.

U svim kurijama izbori su izravni i tajni. Srednji poreznici i veleposrednici, osim u svojoj kuriji, vrše pravo glasa i u obćoj kuriji (kako je bilo prije za carevinsko vijeće). Glasovanje je obvezatno. Žene imaju pravo glasa u veleposredu, ali bi morale glasovati lično. Izborne punomoći se ukidaju.

Glasovanje za prvu i drugu kuriju slijedi u sijeku dotičnih obćina.

I. Pučka kurija.

U pučkoj kuriji ima pravo glasa svaki državljani koji plaća godišnje u gradovima manje od 5 kruna, u selima manje od 2 kruna izravnog porea te svi neporeznici, uz uvjete sadržane u izbornom redu za parlament (24 godine itd.).

Pučka kurija ima 18 izbornih kotara; svaki izborni kotar bira jednog zastupnika i

Kotlar	Duša
1. Zadar (grad s Arbanasima)	16.000
2. Pag (sela obč. zadrarske)	37.000
3. Biograd (občine Biograd, Nin, Novigrad, Šali)	31.000
4. Benkovac (občine Benkovac, Kistanje, Obrovac)	44.000
5. Šibenik (občina Šibenik)	29.000
6. Skradin (občine Skradin, Zlatin, Vodice, Tlesno, Promina)	35.000
7. Driš (obč. Driš i Trogir)	43.000
8. Knin (občine Knin i Vrlika)	38.500
9. Split (občina Split)	38.000
10. Klis (obč. Lećevica, Muć, Klis, Poljica, Kaštela)	40.700
11. Sinj (občina Sinj)	40.000
12. Imotski (občina Imotski)	42.000
13. Makarska (obč. Makarska, Kratina, Vrgorac, Gornje Primorje)	36.000
14. Supetar (občine otoka Brača i Visa, občine Šolta i Omiš)	40.000
15. Metković (obč. Metković, Opuzen, Janjina, Kuna, Orebić, Tinja, Ston, Slano i Zaton)	35.500
16. Korčula (otoci Hvar, Korčula i Lastovo)	39.000
17. Dubrovnik (obč. Dubrovnik, Cavtat, Lopud, Riječka, Šipan, Mljet)	27.300
18. Kotor (obč. Boke Kotorske)	35.500

II. Kurija srednjih poreznika.

Kurija srednjih poreznika imala bi isto 18 mandata. Zaokruženje izbornih kotara ostalo bi kao u pučkoj kuriji.

Pravo glasa u kuriji srednjih poreznika imao bi svaki državljanin, koji je navršio 24 godine života, a plaća godišnje u gradovima više od 5 a manje od 100, u selima više od 2 a manje od 100 kruna izravnog poreza.

III. Kurija veleporeza.

Ova kurija birala bi kao i dosad 10 zastupnika. Pravo glasa imali bi svi poreznici (također žene i moralna bića) koji godišnje plaćaju više od 100 K. izravnog poreza, a od toga najmanje 50 kruna za zemljarinu i kučarinu.

Zastupstvo u veleporezu je proporcionalno, te cijela zemlja čini jedan izborni kotar.

Srbi i Talijani.

Proporcionalnim zastupstvom u veleporezu, riješeno bi bilo najjednostavnije i najdjelotvornije pitanje Talijana, koji bi prema tomu imali: dva mandata Zadra (u pučkoj kuriji) i u kuriji srednjih poreznika te po prilici, prema svojoj snazi, četiri mandata u veleporezu.

Srbi imali bi osigurane kotare br. 4, 8 i 18 u pučkoj kuriji i u kuriji srednjih poreznika to jest 6, te bar jedan mandat u veleporezu dakle 7, a uračunav jednog virilnog člana imali bi u saboru 8 svojih članova.

Zaglavak.

Ovako bi dakle izgledao nacrt saborskog odbora, po nama izpravljen i pojednostavljen. Prednost imat će, da bi se kotari pučke kurije i kurije srednjih poreznika pokrivali, da bi zaokruženje kotara pravilnije, da bi broj birača u kuriji srednjih poreznika bio veći, da je sastav listina jednostavan, a pitanje zastupstva Talijana i Srba uslijed proporcionalnog zastupstva u veleporezu riješeno po načelu brojne i porezne snage.

Svakako dobro je, što je problem čenjem osnove dra. Smolake, izpravljen od saborskog odbora omogućeno javno pretresanje, pa je za očekivati da će u tom pretresanju pasti još štogod dobra, u interesu same stvari.

Političke vijesti.

Nemiri u Albaniji. Sada se i oficijozno priznaje, da neredit na albanskoj granici imaju daleko ozbiljniji karakter, nego što se izprva mislilo. Do jačih sukoba dođe

došlo je za sada samo na crnogorskoj granici i prema novijim vijestima na Tuzima te isto bojeva, pa su Arnauti, iznenadivši svoje crnogorske posade, zauzeli neke položaje, ali su djelomice već otjerani. Crna Gora je pozvala pod oružje nekoliko brigada. Na granici Srbije bilo je manjih sukoba, ali su mnogo ozbiljnije pripreme, koje se opažaju kod Arnauta.

Begradski „Samoprava“ saopćuje, da razni agitatori poručavaju mase Arnauta modernom oružjem, da nagovaraju Arnaute iz Srbije na izseljenje u Albaniju, gdje im se daje oružje i da pokušavaju da unesu oružje u Srbiju.

„Politika“ javlja iz Ulcinjia, da u Draču agitira i organizuje Arnaute bugarski oficir Markov, koji obećava Arnautima vojne pomoći i oružje naročito topove i mitraljeze iz Bugarske. Markov organizuje i arnautske čete. Sve ovo je poznato vladi, te i ako ne želi sada nikakvih komplikacija, morala je poduzeti nužne mjere. Na posljednjoj svojoj sjednici vlada je odlučila da pošalje pojačanja na granicu, pa će biti poslano — ili je to već učinjeno — nekoliko pukova i pojačana žandarmerija, a izdata je naredba, da se iz Albanije zabranjuje svakome prelaz na srbski teritorij.

Ako dodje do arnautskih napada, srbska vojska će ponovo zauzeti sve strateške pozicije, koje osiguravaju srbski teritorij, a koje je Srbija napustila na zahtjev velikih sila. Srbska vlada je o tom preko svojih zastupnika izvijestila velike sile, kao i o tom, da će za sve štete od arnautskih upada i za troškove, prozročene anarhijom u Albaniji, tražiti od Albanije naknadu i preuzeti za mir u budućnosti mjere, koje će ovakve upade učiniti nemogućima.

Velike sile su naročito upozorene, da Srbija, dodje li do većih upada, neće oklijevati, nego će raditi po svojoj uvidavnosti i po potrebi samoobrane, odklanjajući od sebe svaku odgovornost.

Nadalje su dne 21. ov. mj. došle vijesti, da se stao buniti drenički kraj između Štimlje, Prištine i Djakovice. Taj kraj je goroviti i tu je bilo središte arnautskih buna protiv Turaka, jer Arnauti nikada nisu htjeli priznati poreze.

U Drenici su Arnauti spalili občinsku zgradu, sve spise su uništili i poslije dugog mučenja ubili predsjednika občine i pandura, a onda se odmetnuli u goru.

I iz okoline Mitrovice javlja se o sumljivom kretanju Arnauta.

Prema posljednjim vijestima Arnauti su doista uspješno napali Tuzi i zauzeli ga, potisnuvši ondašnju crnogorsku posadu. Čini se, da Arnauti još drže Tuzi.

Iz Bitolja javljaju trgovci, koji su bili u Elbasanu, da između katolika i muslimana traje neprestano klanje i krvne osvete. Esad paša ima velike magazine hrane i municije, i o svom trošku izdržava pedeset oficira.

Naši dopisi.

Iz južne Dalmacije, 20. rujna. (Na adresu dra. Drinkovića i družine). Dok je Dr. Drinković u svom listu napadao pojedine svećenike, još je pogdjekoji lakovjerni mogao šlogod podvojiti. Na kada je udario u jednak bubanj proti svemu svećenstvu, te u tom postao dostojni baštinik „Naprednjaka“ i obiju „Sloboda“ bez podloge i bez tračka dokaza za i ciglu svoju tvrdnju, svaki i na pol očiju može da upozna, kamo je taj goso sa družinom napeo jedra.

Svatko može bez domišljanja i mozganja uvidjeti, da su Dr. Drinković i družina ne samo pravaštvo objesili o klin, nego ga pače stavili na lomaču, te sa svih strana podžigaju, da ga prometnu u prah.

Taj Drinković i Krstelj, koji su uz burni pljesak na šibenskoj skupštini izicali vjerska čuvstva i nabrajali žrtve i zasluge svećenstva za hrvatsku svijest naroda, napadali demokratske novine kao najnižike klevetnike i demoralizatore te lažce, sada se s njima istovjetuju. To su stvari koje moraju da čovjeka dovedu do stalne razsude: da ti ljudi ili nijesu bili pri zdravoj pameti na skupštini u Šibeniku i do nazad malo mjeseci, ili da nijesu u tom razdoblju bili svijestni, što govore i što pišu, ili da ti ljudi nijesu sada pri svijesti i nijesu moralno odgovorni. Aut, aut. Tu se nemože izbjeći, ili jedno, ili drugo.

I nije moguće drugo kada se pomisli na one žrtve svećenstva, koje je pretrpilo sa izbora u drnikom i neretvanom kotaru

za Krstelja i Drinkovića, na ono sve, što su podnijeli i kleveta i psovaka i progonestva popovi i fratri, ne doista da sebe uzdignu, već Drinkovića i Krstelja, ne doista da sebi dobiju sjedala u parlamentu, nego tima dvama, a sada da budu nišanom najnižikjih kleveta njihova organa.

Prem je nezahvalnost najodurnija stvar i najgoreg dostojna je prekora i prezira, ipak najčešće i u najširoj dimenziji pojavlja se tu, gdje bi najmanje morala da imade traga, te oni, koji se njome kite, ubrajaju ih u neku osobitu svoju zaslugu.

I Dr. Smolaka bio je pravaš i prijatelj svećenstva, dok mu nije puhnuo drugi vjeter, pak napustio u taj mah jedno i drugo, te smisljaj i udri svega i svašta kako će omraziti sa svećenstvom, a zagrijat ga za srbsivo i za bezvjerje.

Tko god vidi radotu Dr. Mate i družine, nemože drugo da si predstavi nego: on je vjerna i istovjetna kopija Dra. Smolake, on se je podpuo iz pravaša pretvorio u naprednjaka najizrazitije i najčešće pasmine, njegova je transformacija podpuana.

Što još on i družina kriju se pod plahtom pravaštva, to nije ništa drugo nego da privuče lakovjerni i neupućeni svijet.

Klevetati, crniti i lažno demuncirati i to same pravaše, zvati sve druge stranke u pomoć proti njima, napadati pravaško svećenstvo, koje je takoviće dizalo na najčasnija mjesta, bježati od sudbine pravaške i nepokoravati se, što je drugo nego očiti izstup iz stranke i nastojanje, da se pravaštvo uništi? Pak još, da takovi zapremaju različna mjesta u upravi stranke pravaša?!

Gradac (Gornje Primorje), 21. rujna. Ovih je dana pošao na dopust naš postmajstor g. Ljubo Babčević, a zamjenio ga je pošt. oficijant g. Dragančić. Ovaj se gospodin nekim Gračanin odmah svidio. Mi nemamo ništa proti tomu, ali u ime kršćanske ljubavi, pa i naravnog morala prosjedujemo proti javnim i privatnim podvalama koje neka nesavjestna čeljad šire proti uglednom, točnom i savjestnom činovniku g. Babčeviću. Ako imate što proti njemu, s dokazima van, jer iz busije navajljavati nije dostojno ni pošteno. Ako ga napadate samo zato, što je čestit rodo-ljub i savjestan činovnik, on se tim jedino ima da ponosi. — Pravaši.

Domae vijesti.

Sjednica uprave stranke prava. Predsjednik pokrajinske naše organizacije ulič. Predan sazavao je za nedjelju 28. ov. mj. u Splitu u 10 sati prije podne sjednicu uprave stranke, i to radi izborne reforme i onutarnjih pitanja stranke, pa i da se konačno odlučii o sazivu vijeća.

Uzasno nevrjeme. Ova godina pokazuje takovih prirodnih pojava da ih svijet ne pamtii. Prošli četvrtak oluja skrupom uništila je veći dio Hrvatske nanijev više milijuna kruna štete, jer je porazbijala prozore, digla krovove, uništila vinograde, poubijala stoku, a nastradalo je i nekoliko ljudskih života.

I mi u Dalmaciji doživjesmo prošle nedjelje prirodnih strahota. Dne 19. ov. mj. večer oluja s krupom uništila je krunarske otkoše kod Murtera i okolna mjesta. Padala je ogromna krupa, koja uništila sve, polomila loze i masline, porazbacala opeke sa krovova itd. Osobito je nastradalo otok Žut, gdje je krupa poubijala 600 komada blaga. Jedan čovjek ranjen je od krupe u nogu. te je dopremljen u Šibenik na liječenje. U Filipjakovu nadjen je jedan komad krupe dug 120 cm a debeo 30 cm. Nekom ježini otkinut je kljun broda, drugome jedno veslo skršeno u tri komada, jednom novom brodu probilo je bokoportu itd. Strahota i šteta su ogromne te je nar. zast. dr. Dulibić brzojavno zatražio od vlade pomoći.

Hrvatsko pitenje, kako javljaju iz Budimpešte, razpravljat će se na ministarskom vijeću u Pešti, koje sazvano za 25. ov. mj.

Barun Skerlec, koji se znatno oporavlja, imati će naskoro zgodu da potanke obavijesti ministra predsjednika o onim dogovorima, što ih je vodio još prije atentata sa hrvatskim strankama i političarima. Na temelju ovih izvještaja obavijestit će ministar predsjednik ministarsko vijeće o akciji, što ju je zasnovao kraljevski povjerenik za riješenje hrvatske krize, te će jedno zatražiti odobrenje od čitavog kabineta. U listovima

procenjena vijest o navodnom pozivu bivšeg bana Pavla Raucha u Budimpeštu u svrhu konferencija sa ministrom predsjednikom grofom Tisom i sa ministrom za Hrvatsku grofom Pejačevićem označuje se u dobro upućenim krugovima potpuno izmišljenom.

Razbijeni pregovori i odreka srbskih zastupnika u Bosni. Dvanaest srbskih zastupnika „umjerene grupe“ (oko „Srbske Rieči“) izdalo je proglaš na narod, u kojemu kažu da su bili spremni s Hrvatima i muslimanima udružiti se da se omogućii saborski rad, ako bi vlada prihvatila program sastavljen od udruženih stranaka. Nego — vele — vlada tjera protusrbsku politiku, a se druge strane zastupnici srbski oko „Naroda“ samo kritikuju i onemogućuju svaki pozitivni rad. Buduć se u saboru ne može ništa postići, polazu svoje mandate, istodobno je i Šola položio čast podpredsjednika sabora.

S druge pak strane javlja se, da je ovo 12 srbskih zastupnika položilo mandate, jer im nije uspjelo predočiti volju Jeftanovića da sudjeluje u radnoj većini.

Slet Sokolske župe „Ban Paližna“. Župa Bana Paližne, koja obuhvaća sokolska društva Zadar, Arbanasi, Bibinje, Biograd, Novigrad, Filip-Jakov i Rab, pridružuje na 12 listopada t. g. svoj župski slet u Biogradu na moru, uz sudjelovanje biogradske občinske glazbe i fanfare Sokola zadrarskog. Vježbat će se skupne zadrarske vježbe uz pratnju biogradske občinske glazbe. Prema pripravama pouzdano je očekivati da će i ovaj slet biti lijepi izkaz sokolske snage. Najavljeni su zastupstva bratskih sokolskih župa iz pokrajine.

„Hrvatski Sokolski Savez“ priredjuje od 1—30 studenoga ov. g. prednjački tečaj u Zagrebu. Prijave neka se šalju na „Tehnički odbor H. S. S.“ Zagreb — Gunduličeva 26. najkasnije do 30. listopada o. g.

Gradske vijesti.

Reforma realna gimnazija u našem gradu broji 240 učenika u 5 razreda s usporoedicama u drugom i petom razredu, koji imaju po 52 učenika. Upisalo se i 12 učenika. Nastavnčkih sila ima 14.

Izlet Omišana na šibensku vinograde. U nedjelju 21. ov. mj. priredila je občina omiška parobrodom „Svatič“ za težake svoje občine izlet na šibensku vinograde. Predvodio je izletnike — njih preko 100 — obč. vijećnik g. Nikola Dujmović, izletnici, kojima je sve tumačio vinogradarski povjerenik g. Štrekovi, ostali su iznenađeni gledajući krasno uređeno šibensko polje.

Vatra. Jučer u 1 i po s. u noći četiri vatrogasne trulje davale su po cijelom gradu znak vatre. Uzbudjeno građanstvo trkalo je po ulicama ko ludu pitajući gdje gori. Po insistenciji trulbaja držalo se da gori veliki dio grada, dočim vatra bila je na dimljaku kuće Miagostović kod „četiri gusterne, a lista bila je ugašena jednim vidrom vode po jednom stražemstru mjestnog domobranstva. Na prvi znak trulbije zapovjednik Bulat potočao na mjesto vatre te obašao i uvjerivši se da nema ništa u stvari naredio vatrogascima koji su se bili uputili sa jednom strcajkom, da se povrate.

Velemožni „načelnik“ digao se sa staklog počivanja te uletio u vatrogasnu kasarnu, da se obuču kao vodja, ali na žalost kacija nije mu pristajala.

Krstelj sad interesuje se za občinstvo i skače sa postelje za jedan gorući dimljak, dočim prije pri velikim i pogibelnim vatra-ma vidjao bi se stoprv u 8 sati jutro.

Strah od kolere. Prekinšo večer raznio se po gradu glas, da je jedan putnik u Hotel Krka obolio na sumnjivim znakovima kolere. Liječnici su međutim konstatairali da o koleri nema govora, te se je dotični stranac povratio u svoj rodni Driš.

Sudbeni činovnik

tek umirovljen, star 32 godine, sa kaucijom, traži mjesto kod trgovačke firme, poduzeća, zavoda ili odvjetnika. Pobljez obavijesti daje uredničtvu.

STAN od više soba sa baštom i terasom, na najljepšem položaju, iznajmljuje se odmah. Povlaže u uredničtvu.